

Nr 122.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt m. m.; given Stockholms slott den 18 februari 1927.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* godkänna bilagda förslag till grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt *dels ock* bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Paul Hellström.

Förslag

till

grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt.

I den mån icke i särskilda författningar annorlunda stadgats, skall beträffande jaktutövning å kronans marker gälla följande bestämmelser:

1:o. Kronans jakträtt å dess hägnade jaktparker och djurgårdar, å mark, hörande till de kungliga lustslotten och andra till Konungens egen disposition ställda lägenheter, å kungsgårdar, kungsängar, kronoparker, från kronans jordbruksdomäner vid utarrendering undantagen skog och i övrigt kronan tillhörig, odisponerad mark samt å statens till bergshanteringens och sågverksrörelsens understöd anslagna skogar utövas av Konungen själv och på Konungens uppdrag av chefen för hans hovjägeristat jämte dem, som vid sådana tillfällen äro följaktiga.

2:o. Å nämnda områden, med undantag av dem, som äro ställda till Konungens egen disposition och där Konungen själv om jakten särskilt förordnar, må jakt idkas jämväl av chefen för domänverket.

3:o. Personal vid skogsstaten äger att å sådana i 2:o avsedda marker, som tillhöra dess tjänstgöringsområde, idka jakt efter varg, järv, rävm, utter, grävling, iller, hermelin, vessla, sälhund, vildkanin, duv- och sparvhök samt kråka ävensom, med domänstyrelsens på särskilda skäl och begränsad tid lämnade tillåtelse, även efter annat vilt eller vissa arter därav.

4:o. Vid jakt, som idkas uti de i 2:o och 3:o omförmälda fall, må dock, med iakttagande i övrigt av vad i stadgan om jakt och om fridlysning av vissa djurslag samt andra allmänna bestämmelser må gälla beträffande förbud att å kronans marker jaga visst villebråd, utan Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd jakten icke avse älg, hjort, rådjur, vildren eller svan.

5:o. Personal och elever vid skogsläroverken äga å de i 2:o avsedda områden idka jakt i enlighet med de bestämmelser, som därom av Kungl. Maj:t meddelas.

6:o. På Kungl. Maj:t ankommer att uppdraga åt domänstyrelsen att

a) därest å kronopark stammen av *älg*, *hjort* eller *rådjur* så förökat sig, att densamma ur jaktvårdssynpunkt lämpligen bör beskattas eller till förekommande av olägenhet eller hinder för skogsskötseln minskas, antingen på av styrelsen bestämda villkor till lämplig person mot skälig ersättning upplåta rätt att under angiven tid fälla och behålla visst antal villebråd av berörda slag eller ock uppdraga åt revirförvaltningen att ombesörja den jakt, som må finnas erforderlig, med skyldighet för domänstyrelsen att i sistnämnda fall jämväl meddela föreskrift, huruvida vid

sådan jakt fällt villebråd skall för statsverkets räkning försäljas eller om detsamma må av den jagande mot ersättning till statsverket behållas; samt att

b) därest å kronopark utarrenderande av rätten till jakt å *annat villebråd* än nyss är sagt anses överensstämma med god jaktvård och i övrigt lämpligen böra ske, upplåta jakträtt, varom nu är fråga, på arrende under villkor och på sätt, som må finnas för skogs- och jaktvården betryggande.

7:o. Vad i 6:o stadgats rörande kronopark skall äga tillämpning jämväl å annan i denna kungörelse avsedd mark, med undantag av sådan, som är ställd under Konungens egen disposition.

8:o. Sker upplåtelse av jakträtt å kronans jaktområde enligt 6:o eller 7:o, må till utövande av kronans jakträtt eljest jämlikt ovanstående bestämmelser berättigade personer å den med upplåtelsen avsedda mark utöva jakt allenast i omfattning, som är förenlig med den skedda upplåtelsen.

Denna kungörelse träder i kraft — — — 1927.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 februari 1927.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Hellström anför:

I det betänkande, som den 15 maj 1922 avgivits av de utav chefen för jordbruksdepartementet jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade sakkunniga för utredning bland annat av vissa med jaktlagstiftningen sammanhängande spörsmål, hava de sakkunniga framhållit den otydlighet, som vidlådde vissa bestämmelser i kungörelsen den 8 november 1912 (nr 290) angående grunderna för tillgodogörande av kronans jakträtt.

Kungörelsen avser att giva regler för kronans jakträtt, förutom å andra områden, varom i detta sammanhang icke är fråga, å kronoparker och all kronan tillhörig odisponerad mark. Bestämmelser upptagas rörande de personer, som genom sin särskilda ställning eller tjänst äro jaktberättigade därstädes, samt huru jakten i övrigt skall tillgodogöras genom utarrendering eller på annat sätt.

Lagen den 1 juli 1898 (nr 66) angående de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige giver emellertid lapparna rätt att i viss utsträckning nyttja jakten å nämnda områden. Dels äga de enligt 30 § i lagen att själva jaga å de delar därav, å vilka de må driva sin renskötsel. Under denna jakträtt faller bland annat kronans marker ovan odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län. Dels förfoga lapparna på sådant sätt över jakten, att å de områden, som i lagen betecknas såsom anvisade till lapparnas uteslutande begagnande, jakten i dess helhet, i den mån icke lapparna själva begagna densamma, jämlikt 31 § i sagda lag disponeras till deras förmån genom upplåtelse verkställd av länsstyrelsen. Med sistnämnda områden avses enligt lagens motiv, förutom de s. k. renbetesfjällen i Jämtlands län, varom i detta sammanhang icke är fråga, samtliga marker ovan odlingsgränsen, vilka icke blivit upplåtna åt enskilda. Dit höra sålunda kronoparker ovan berörda gräns ävensom de vidsträckta kronoöverloppsmarkerna längs gränsen mot Norge.

Tages hänsyn endast till ordalagen i kungörelsen angående grunderna för tillgodogörande av kronans jakträtt falla omförmälda kronoparker och överloppsmarker i jaktavseende jämväl under kungörelsen.

Utöver renbeteslagen finnas även andra författningar, vilkas bestämmelser innebära begränsning i kronans jakt enligt kungörelsen. Hit höra lagen

den 25 juni 1909 (nr 56 sid. 7) angående nationalparker, lagen den 8 november 1912 (nr 289) om rätt till jakt, däri bland annat medgives rätt för envar att i viss ordning bedriva jakt efter varg och järv å kronoområde, samt renbeteskonventionen med Norge den 5 februari 1909, som berättigar de norska lapparna att i viss utsträckning jaga under uppehåll med sina renar här i riket.

De sakkunniga framhålla, att kungörelsens begränsning att reglera allenast den rätt till jakt å kronomark, som återstode, sedan undantag skett för jakträtt, varom i annan ordning meddelats bestämmelser, ofta blivit förbisedd. Särskilt hade konkurrens uppstått och osäkerhet vållats vid tillämpning av kungörelsens stadganden och jaktbestämmelserna i renbeteslagen. Kungörelsen syntes ofta hava tolkats så som om den ägde giltighet även inom lapparnas särskilda områden i Norrbottens och Västerbottens län. Det torde sålunda allmänt hava praktiserats, att de skogsstatens tjänstemän, vilkas tjänstgöringsområden sträckte sig ovan odlingsgränsen, ansetts kunna medgivas jakträtt därstädes enligt de i kungörelsen angivna grunder. Och näppeligen torde hava beaktats, att genom renbeteslagens stadganden Konungen och hans jaktsällskap samt chefen för domänstyrelsen skulle å kronomarkerna ovan odlingsgränsen vara uteslutna från den jakträtt, som å andra kronomarker av motsvarande natur blivit genom kungörelsen dem tillförsäkrade. Tvekan torde även bland skogspersonalen hava gjort sig gällande rörande vem det rätteligen tillkomme att genom upplåtelser av jaktarrenden förfoga över ifrågavarande områden. Först under senaste tid hade kunskap börjat vinna utbredning rörande jaktförhållandena å de till lapparnas uteslutande begagnande anvisade områden. De sakkunniga ansåge även, såsom de närmare utveckla, att vissa bestämmelser i kungörelsen syntes direkt tyda på, att kungörelsen skulle hava avseende även å lapparnas särskilda områden.

Beträffande kungörelsens bestämmelser erinra de sakkunniga vidare om den otydlighet, som föreläge med avseende å de däri intagna föreskrifterna rörande jakt å björn. Enligt kungörelsen vore sagda jakt undantagen från den jakträtt å kronomark, som tillkomme vissa befattningshavare (chefen för domänstyrelsen och personal vid skogsstaten); dock att björn, som anfallit människa eller husdjur, finge, även annorledes än i nödvärn, dräpas efter tillåtelse av den tjänsteman vid skogsstaten, under vars tillsyn marken vore ställd. I övrigt finge icke — bortsett från den rätt i sådant avseende, som tillkomme Konungen själv och på Konungens uppdrag chefen för hans hovjägeristat — björn utan Kungl. Maj:ts bestämmande jagas å kronomark, som i kungörelsen avsåges. Dessa bestämmelser i kungörelsen vore jämte de, som innehölles i jaktlagen och lagen om nationalparker, de enda som för närvarande funnes rörande inskränkning i rätten till jakt efter björn å kronomark. Jaktlagen likasom 1898 års renbeteslag lämnade lapparna full frihet att jaga björn å deras särskilda områden ovan odlingsgränsen. Vore kungörelsen icke tillämplig å sagda områden, och detta vore

de sakkunnigas uppfattning, skulle sålunda lapparna äga att, utan annan inskränkning än som gällde vidkommande nationalparkerna, där bedriva sådan jakt. Detta torde näppeligen hava varit avsett. ¶

Sägda bestämmelse om rätt att jaga skadebjörn hade för övrigt erhållit en mindre lämplig plats. Den hade satts i omedelbart samband med spörsmålet om undantagen från den jakträtt, som tillerkänts chefen för domänstyrelsen och personalen vid skogsstaten. Med hänsyn till bestämmelsens placering finge man det intryck, att den hade avseende allenast å dem — även om det tedde sig något egendomligt att domänstyrelsens chef vid fråga om skadebjörns dödande skulle, såsom ordalagen gäve vid handen, ställas i beroende av tillstånd av tjänsteman vid skogsstaten. Bestämmelsen torde emellertid hava varit avsedd att sträcka sig längre och giva en regel för överhuvud alla de fall, då skadebjörn finge dödas å de marker, som i kungörelsen omhandlades, och sålunda oberoende av om jägaren vore tjänsteman vid skogsstaten och vad rätt han kunde hava att för jakt förfoga över marken.

Såsom ytterligare en otydlighet i kungörelsen anmärkes bestämmelsen i dess mom. 8 att, om domänstyrelsen efter därtill av Kungl. Maj:t givet bemyndigande utarrenderade jakt å de i kungörelsen angivna marker, »till utövande av kronans jakträtt eljest berättigade personer» finge å den med upplåtelsen avsedda mark jaga allenast i den omfattning, som vore förenlig med den skedda upplåtelsen. Härvid kunde lätt förbises den rätt, som, särskilt på grund av jaktlagen, vore förbehållen svenska medborgare och vilken icke veke för upplåtelse enligt kungörelsen.

I anslutning till vad de sakkunniga sålunda erinrat, hava de i ingressen intagit ett påpekande att beträffande jaktutövning å kronans marker skulle lända till efterrättelse de i kungörelsen meddelade bestämmelser, i den mån icke i särskilda författningar annorlunda stadgats. Kungörelsens bestämmelser rörande björn skulle överföras till jaktstadgan att upptagas bland andra där samlade bestämmelser rörande jakt å sagda djur; och hava de sakkunniga härutinnan hänvisat till vad av dem anförts i samband med frågan om allmänna fridlysningsbestämmelser för björn. I mom. 8 har intagits ett påpekande, att vid utarrendering genom domänstyrelsen av jakt å mark, som avses i kungörelsen, för dylik upplåtelse skulle vika allenast de, som jämlikt kungörelsens bestämmelser vore berättigade till utövande av kronans jakträtt å det upplåtna området.

Förutom nämnda jämkningar har i kungörelsen införts den ändring i punkt 3, upptagande den personalen vid skogsstaten tillkommande rätt till jakt å marker tillhörande dess tjänstgöringsområde, som föranleddes av de sakkunnigas förslag att ur jaktförfattningarna utesluta den för närvarande för vissa djurarter använda beteckningen »skadliga djur». Dylika djur äger personalen att utan särskilt tillstånd jaga. En uppräknings av de djur, vilka skulle inbegripas under sagda rätt, har nu skett, därvid upptagits samtliga de för närvarande i 13 § jaktlagen såsom skadliga betecknade djuren

med undantag av lo, mård, örn, falk, berguv och korp. Tillstånd att jaga dessa djur skulle enligt den i kungörelsen givna allmänna regeln kunna meddelas av domänstyrelsen, under iakttagande i övrigt av vad i den föreslagna stadgan om jakt och om fridlysning av vissa djurslag samt andra allmänna bestämmelser gällde beträffande förbud att å kronans marker jaga visst villebråd.

Slutligen hava de sakkunniga, som i övrigt i kungörelsen föreslagit ett par formella mindre ändringar, erinrat, att föreskrifter tarvades rörande Konungens m. fl. jakträtt å lapparnas särskilda områden samt beträffande den rätt till jakt, som därstädes borde tillkomma vissa tjänstemän. Förslag härutinnan hade av de sakkunniga intagits bland övriga i renbeteslagen ifrågasatta nya bestämmelser angående jakten å nämnda områden.

De i ärendet hörda myndigheterna hava icke haft något att erinra emot de sakkunnigas förslag. Emellertid har domänstyrelsen, utöver vad förslaget innehåller, föreslagit följande bestämmelser. Överdirektören och souchefen i domänstyrelsen borde erhålla samma förmån med avseende å jakt som chefen för samma verk. Jakträtt å de områden, där chefen för domänstyrelsen ägde att jaga, borde, efter dennes därtill lämnade tillstånd, få utövas jämväl av cheferna för första, andra, tredje och fjärde skogsbyråerna i styrelsen. Härförutom borde personalen vid statens skogsförsöksanstalt tillerkännas rätt att å de till anstalten såsom försöksparker upplätta kronoparker idka jakt i samma utsträckning som personal vid skogsstaten å dess tjänstgöringsområden.

Såsom ordalagen i förevarande kungörelse angiva, avser densamma »kronans» jakträtt. Häri ligger dess begränsning utsagd. Kungörelsen giver regler för den jakträtt, som återstår för kronan, sedan de åt andra upplätta rättigheter till jakt å kronans marker undantagits. Dylika undantag hava skett genom de av de sakkunniga, enligt vad ovan anmärkts, omförmälda författningar. Bland dessa märkas jaktlagens föreskrifter, vilka såsom utfärdade samma dag som kungörelsen särskilt torde hava varit föremål för uppmärksamhet vid förarbetena till kungörelsen. Förutom de stadganden i lagen, som direkt innebära inskränkning i kronans egen jakt å kronomarkerna, upptager lagen i 30 § hänvisning till vad särskilt är stadgat om rätt till jakt å nationalparker samt svenska och norska lappars rätt till jakt i vissa delar av riket.

Kungörelsens ordalag synas emellertid icke hava inneburit tillräcklig vägledning vid dess tillämpning. En erinran om begränsningen av dess tillämpningsområde torde vara behöflig. Enär det knappast synes påkallat, att detta sker i en särskild punkt i kungörelsen, har jag intet att erinra emot att, såsom de sakkunniga föreslagit, ett påpekande intages i kungörelsens ingress. I anslutning härtill bör vidtagas den föreslagna jämkningen i punkt 8.

Genom ett överförande till jaktstadgan av de för närvarande i kungörel-

*Departements-
chefen.*

sen intagna, jakten efter björn direkt angående bestämmelser vinnes icke allenast ett förtydligande av kungörelsen utan även ett beriktigande av dess nuvarande stadganden i ämnet ävensom en bättre översikt i allmänhet över de rörande jakt å björn gällande föreskrifter.

Beträffande frågan härom samt de ifrågasatta bestämmelserna rörande bättre skydd i allmänhet för björn tillåter jag mig hänvisa till vad därutinnan anförts i statsrådsprotokollen över justitiedepartementsärenden för den 16 april 1926 samt denna dag i ärende rörande förslag till lag om ändring i vissa delar av lagen om rätt till jakt. I nämnda lag vore avsett att intagas ett stadgande att björn, som dödades eller fångades, skulle tillkomma kronan, där ej annorledes av Kungl. Maj:t förordnades. Härförutom skulle enligt det förslag till stadga om jakt och om fridlysning av vissa djurslag, som jag har för avsikt att framlägga, föreskrivas, att å kronans mark, med undantag av nationalpark varom vore särskilt stadgat, björn icke finge dödas eller fångas utan Kungl. Maj:ts tillstånd; dock att björn, som anfallit människa eller tamdjur, finge, även annorledes än i nödvärn, dräpas efter tillåtelse av länsstyrelsen. Förorsakades inom kronans områden, med undantag av nationalparker, av björn skada å tamdjur, vilka för betning finge dit inkomma, och vore skadan icke att tillskriva vårdslöshet vid djurens bevakning, skulle sådan skada ersättas av statsverket.

I detta sammanhang må erinras att, i överensstämmelse med de sakkunnigas betänkande, i nämnda lagförslag och i förslaget till stadga om jakt m. m. för lo upptagits samma bestämmelser som för björn, varjämte i berörda stadgeförslag ingår föreskrift om att å kronans marker, med undantag av nationalparker, utan Kungl. Maj:ts tillstånd örn och berguv icke finge dödas liksom ej heller deras ägg och bon tagas eller förstöras under någon tid av året, dock att lo, örn och berguv, som inkomme i gård eller trädgård, skulle jämlikt 13 § jaktlagen alltid få dödas. Vad angår motiveringen för nämnda förslag får jag återropa beträffande lo vad i ämnet anförts i ovanberörda statsrådsprotokoll samt beträffande örn och berguv de sakkunnigas betänkande, emot vilket i denna del erinran från de i ärendet hörda framkommit endast från ett par håll.

Ifrågavarande bestämmelser om björn, lo, örn och berguv äro, såsom av det ovanstående framgår, avsedda att komma till tillämpning rörande all kronomark med undantag av nationalparker och sålunda även beträffande lapparnas egen jakt och jaktupplåtelse å de till deras uteslutande begagnande anvisade områden. Med hänsyn härtill har i samband med frågan om ändring i jaktlagen upptagits förbehåll i berörda avseende i 30 och 31 §§ renbeteslagen.

Enär ett genomförande av de föreslagna bestämmelserna rörande nyssnämnda djurarter inverkar på grunderna för tillgodogörande av kronans jakträtt, torde bestämmelserna, även i vad de icke i samband med omförmälda lagförslag bliva föremål för riksdagens prövning, böra underställas riksdagen. Jag tillåter mig här framställa förslag i sådant hänseende i ett sammanhang

för all kronomark utom nationalparker, även om icke samtliga nu ifrågasättbara marker falla under kungörelsen angående grunderna för tillgodogörande av kronans jakträtt, varom nu närmast är fråga.

Vad angår punkt 3 i förslaget till kungörelse angående grunderna för tillgodogörande av kronans jakträtt, har där av de sakkunniga företagits den ändring beträffande angivandet av de djur, vilka skogsstatspersonalen må, envar inom sitt tjänstgöringsområde, utan tillstånd jaga, att, i stället för att denna rätt förut omfattat de i jaktstadgan såsom skadliga betecknade djuren, en uppräknings göres av de djur, som inbegripas under jakträtten. Detta sammanhänger med det av de sakkunniga framställda förslaget om borttagande ur jaktlagstiftningen av beteckningen »skadliga djur». Vid behandling denna dag på justitiedepartementets föredragning av förslag till lag om vissa ändringar i jaktlagen har de sakkunnigas hemställan i berörda del vunnit Kungl. Maj:ts gillande. Emot förslaget rörande de särskilda djurarter, vilka skulle bli föremål för personalens fria jakträtt, synes icke vara anledning till anmärkning.

Vidkommande domänstyrelsens förslag rörande utsträckning av den enligt kungörelsen vissa befattningshavare medgivna rätt till jakt anser jag, att sagda rätt icke bör utvidgas utöver vad för närvarande är gällande, vadan jag icke kan tillstyrka nämnda förslag.

De av de sakkunniga till införande i renbeteslagen ifrågasatta bestämmelserna beträffande Konungens med fleras jakträtt å lapparnas särskilda områden samt vissa befattningshavares jakträtt därstädes hava vidare behandlats av 1919 års lappkommitté och torde bli föremål för prövning i anslutning till lagstiftningen rörande lapparnas rättigheter.

Med förmälan att, i enlighet med vad förut anförts, inom jordbruksdepartementet upprättats förslag till grunder för tillgodogörande av kronans jakträtt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna nämnda förslag,

dels ock medgiva *ej mindre* att å kronans mark, med undantag av nationalpark varom är särskilt stadgat, björn, lo, örn och berguv icke må utan Kungl. Maj:ts tillstånd dödas eller fångas likasom ej heller ägg och bon av sagda fåglar tagas eller förstöras, dock att, utan hinder av förbud mot dödande eller fångande av björn eller lo, sådant djur må, där det anfallit människa eller tamdjur, även annorledes än i nödvärn dräpas efter tillåtelse av länsstyrelsen, *än även* att, där inom kronans områden med undantag av nationalparker av björn eller lo förorsakas skada å tamdjur, vilka för betning må dit inkomma, och skadan icke är att tillskriva vårdslöshet vid djurens bevakning, sådan skada må ersättas av statsverket.

Kungl. Maj:ts proposition Nr 122.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Joh:s Thygesen.
